O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA‘LIM FAN VA INNOVATSIYALAR
VAZIRLIGI

SHAROF RASHIDOV NOMIDAGI SAMARQAND
DAVLAT
UNIVERSITETI

Ro‘yxatga olindi:
№ - БД-60410100
2024-yil “ 10 15 ”

“TASDIQLAYMAN”
SamDU rektori:
_____ R.I.Xalmuradov
2024-yil “__”_____

MAKROIQTISODIYOT

FAN DASTURI
Kunduzgi bo‘lim uchun

Bilim sohasi:	400000 – Biznes, boshqaruv va huquq
Ta’lim sohasi:	410000 – Biznes va boshqaruv
Ta’lim yo‘nalishi:	60410100 – Iqtisodiyot (tarmoqlar va sohalar bo‘yicha)

SAMARQAND – 2024

Fan/modul kodi	O‘quv yili	Semestr	ECTS – Kreditlar
MAKIQ1410	2025-2026	IV	5
MAKIQ1505	2026-2027	V	5

Fan/modul turi	Ta’lim tili	Haftadagi dars soatlari
Majburiy	O‘zbek	4

1.	Fan nomi	Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Jami: (soat)
	Makroiqtisodiyot	126	174	300

Fanning maqsadi (FM)

FM1

I. FANNING MAZMUNI

Fanni o‘qitishdan maqsad - talabalarda makroiqtisodiyot nazariyasi va davlatning makroiqtisodiy siyosati to’g’risida bir tizimga solingan bilim va ko’nikmalarni shakllantirishdan iborat.

Fanning vazifasi - makroiqtisodiy kategoriyalar, makroiqtisodiy muammolarning namoyon bo’lishi shakllari va sabablari, iqtisodiy jarayonlarni makroiqtisodiy modellar vositasida tahlil etish, makroiqtisodiy siyosat maqsadlari va vositalari, ochiq iqtisodiyot sharoitida makroiqtisodiy siyosat yuritish xususiyatlari to’g’risida ilmiy tasavvurlarni shakllantirish hamda makroiqtisodiy ko’rsatkichlarni hisoblash, makroiqtisodiy konsepsiya va modellardan foydalangan holda iqtisodiy jarayonlarni tahlil qilish, makroiqtisodiy siyosat natijalarini aniqlash usullarini o’rgatishdan iborat.

Fan mazmuni

II. Asosiy nazariy qism (ma’ruza mashg‘ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

Mashg‘ulotlar shakli: ma’ruza (M)

M1

“Makroiqtisodiyot”faniga kirish. Makroiqtisodiyot va chegaralangan resurslar.

Iqtisodiyot tushunchasi. Dastlabki makroiqtisodiy tahlil elementlari, ”Kene jadvali”. Iqtisodiyotga davlat aralashuvining zarurligi. Keyns nazariyasining mohiyati. Makroiqtisodiyot fanining shakllanishi. Fanning predmeti va obyekti. Asosiy makroiqtisodiy muammolar. Uy xo’jaliklari, firmalar, davlat va tashqi dunyo makroiqtisodiyot subyektlari sifatida. Makroiqtisodiyotning iqtisodiyot sohasidagi boshqa fanlar bilan aloqadorligi. Makroiqtisodiyot va mikroiqtisodiyot. Makroiqtisodiyot fanining tadqiqot usullari. Agregatlashning afzalliklari va kamchiliklari. Makroiqtisodiy modellar. Yopiq va ochiq iqtisodiyot. Endogen va egzogen o’zgaruvchilar. Doiraviy aylanish modeli. “Daromadlar-xarajatlar” va “resurslar-mahsulotlar” oqimi. Qarama-qarshi oqimlar o’rtasidagi tenglikning buzilishi sabablari. Makroiqtisodiyot subyektlarining o’zaro aloqalari, maqsad va funksiyalari. “Oqimdan chetga chiqish” va “chetdan oqimga qo’shilish”lar. Makroiqtisodiy siyosat ko’rinishlari.

M2

Iqtisodiyot nazariyasi fanining predmeti, vazifalari va uslublari. Asosiy makroiqtisodiy ko’rsatkichlar va ularni hisoblash

Milliy iqtisodiyotni tahlil qilishda qo’llaniladigan ko’rsatkichlar tizimi. Milliy hisoblar tizimining asosiy makroiqtisodiy ko’rsatkichi sifatida Yalpi ichki mahsulot (YaIM) ko’rsatkichining mohiyati. Iqtisodiy hudud. Rezident. Oraliq hamda yakuniy tovarlar va xizmatlar. Bozor baholari. YaIMni hisoblashning ishlab chiqarish usuli. Qo’shilgan qiymat, bir qiymatni ikki bor hisobga olishni istisno etish. YaIMni xarajatlar bo’yicha hisoblash. Shaxsiy iste’mol xarajatlari. Yalpi investisiyalar. Tovarlar va xizmatlarning davlat xaridi. Sof eksport. O’zbekiston Respublikasida YaIMning ishlab chiqarish hamda yakuniy iste’molga ko’ra tarkibi. YaIMni daromadlar buyicha hisoblash. Boshlang’ich daromadlarning taqsimlanishi va qayta taqsimlanishi. Yalpi milliy daromad. Sof ichki mahsulot. Sof milliy daromad. Shaxsiy daromad. Shaxsiy tasarrufdagi daromad. Iste’mol. Jamg’arish. Yalpi milliy tasarrufdagi daromad. Asosiy makroiqtisodiy ayniyatlar. Daromadlar va xarajatlar tengligi. Investisiyalar va jamg’armalar tengligi. Xususiy, davlat va tashqi dunyo jamg’armalari. Nominal va real YaIM. Baholar indekslari. YaIM deflyatori (Paashe indeksi). Iste’mol narxlari indeksi (INI). Fisher indeksi. YaIMni hisoblash usullarini takomillashtirish zaruriyati va yo’nalishlari.

M3

Bozor iqtisodiyotining davriy rivojlanishi. Ishsizlik

Iqtisodiy davrlarning mohiyati. Iqtisodiy tebranishlarning sabablari: Ilmiy texnika taraqqiyoti. Siyosiy hodisalar. Jahon bozorida eyergoresurslar narxlarining o’zgarishi. Tabiat hodisalar. Talab va taklif o’rtasidagi nisbat. Yalpi xarajatlardagi o’zgarishlar. Iqtisodiy davrlarning bosqichlari va ularning tavsifi. Iqtisodiy tebranishlarning turli tarmoqlarga ta’siri. Iqtisodiy tebranishlarning hozirgi kundagi xususiyatlari. Moliyaviy-iqtisodiy inqirozlar. Iqtisodiy tebranishlarga bozorlardagi monopol tuzilmalar, davlatning taribga soluvchilik roli, ilmiy texnika taraqqiyoti va ishlab chiqarishnig baynalminallashuvi ta’siri.

Ishsizlik tushunchasi. Ish bilan bandlar va ishsizlar. Ishsizlikning neoklassik va keynscha konsepsiyalari. A. Piguning neoklassik konsepsiyasi. Real ish haqi, ish kuchi taklifi va unga talab. Ishsizlikning keynscha konsepsiyasi. Majburiy ishsizlik. Bandlilik multiplikatori. Ishsizlik turlari va ish bilan to’la bandlik. Ishsizlikning haqiqiy va tabiiy darajasi. Potensial va xaqikiy YaIM. Ishsizlikning iqtisodiy oqibatlari. Ouken konuni. Ishsizlikning ijtimoiy oqibatlari.

O’zbekiston Respublikasida yangi ish o’rinlar yaratish va aholining ish bilan bandligini ta’minlash siyosatining xususiyatlari va yo’nalishlari.

M4	**Inflyasiya va antiinflyasiya siyosati** Inflyasiya: mohiyati, hisoblanishi va turlari. Inflyasiya sur'ati. Inflyasiyaning sabablari, puling miqdoriy nazariyasi. Pul massasining ko'payishi. Pulning aylanish tezligi ortishi. Mahsulot ishlab chiqarish hajmlarining pasayishi. Iqtisodiyotdagi monopolizm darajasi. Davlat xarajatlari. Inflyasion soliq. Inflyasiyaning sur'atlariga ko'ra turlari. Talab inflyasiyasi: mohiyati va modeli. Inflyasion kutish. Inflyasiyaning kritik nuqtasi. Xarajatlar inflyasiyasi: mohiyati va modeli. Firmalar monopolizmi va kasaba uyushmalari monopolizmi. Xomashyo va energiya baholarining o'sishi. Talab va taklif inflyasiyasining qo'shilishi modeli. Inflyasion spiral. Ochiq va bosib turilgan inflyasiya. Bozor mexanizmi deformasiyasi. Baho signallarining buzilishi. Kutilgan va kutilmagan inflyasiya. Inflyasiya va foiz stavkalari. Fisher samarasi. Inflyasiyaning ijtimoiy oqibatlari. Inflyasiya va ishsizlik. Fillips egri chizig'i. Inflyasiya sur'ati va ishsizlik darajasi o'rtasidagi optimal mutanosiblik. Antiinflyasiya siyosatining mohiyati, vositalari. "Karaxt qilib davolash" va gradualizm. Adaptasiya syosati. Baholar va daromadlar siyosati. O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotidagi inflyasiya jarayonlari va antiinflyasiya siyosati xususiyatlari.
M5	**Yalpi talab – yalpi taklif modeli** Yalpi talab tushunchasi. AD egri chizig'i. Baho omillari. Foiz stavkasi samarasi. Boylik samarasi va import xaridlari samarasi. AD egri chizig'i trayektoriyasi. Pulning miqdoriy nazariyasi. Baholar darajasi va yalpi talab o'rtasidagi teskari bog'liqlik. Bahodan boshqa omillarning yalpi talabga ta'siri. Iste'mol xarajatlaridagi, investisiya xarajatlaridagi, davlat xarajatlaridagi va sof eksportdagi o'zgarishlar. Yalpi taklif tushunchasi va egri chizig'i. Resurslar bahosning o'zgarishi. Unumdorlikning o'zgarishi. Soliqlarning o'zgarishi. Yalpi taklifdagi o'zgarishlar. Yalpi taklifning klassik modeli. Nominal kattaliklarning o'zgaruvchanligi. Real kattaliklarning qat'iyligi. AS egri chizig'ining vertikalligi. AS egri chizig'ining ishlab chiqarish omillari va texnologiyalar ta'sirida siljishi. Yalpi taklifning keynscha modeli. Nominal kattaliklarning nisbatan qat'iyligi. Real kattaliklarning nisbatan o'zgaruvchanligi. Yalpi talab ta'sirida yalpi taklif egri chizig'idagi siljishlar. Baholarning muvozanatli darajasi. Ishlab chiqarishning muvozanatli hajmi. Umumiy muvozanat tushunchasi. Valrasning umumiy muvozanat tenglamasi. AD-AS modelida muvozanatning ta'minlanishi mexanizmi. Talab shoklari. Taklif shoklari. Yalpi taklif o'zgarishining oqibatlari. Barqarorlashtirish siyosati. Pul taklifi va davlat xarajatlarining o'zgartirilishi.
M6	**Iste'mol, jamg'arish va investisiya funksiyalari** Yalpi talab komponentlari orasida iste'molning o'rni. Iste'mol funksiyasining algebraik va grafik ko'rinishi. "Asosiy psixologik qonun". Avtonom iste'mol. Daromad (shaxsiy tasarrufdagi daromad) va iste'mol o'rtasidagi o'zaro bog'liklik. Jamg'arish funksiyasi va grafigi. Foiz stavkasi va jamg'arish. Xususiy, davlat va tashqi dunyo jamg'armalari. Iste'molga (ARS) va jamg'arishga o'rtacha moyillik (APS). Iste'molga (MRS) hamda jamg'arishga (MPS) chegaraviy moyillik. O'zbekiston Respublikasida ise'mol va jamg'arish jarayonlari xususiyatlari. Investisiya tovarlariga talabining yalpi talabdagi o'rni. Avtonom investisiyalar. Foiz stavkasi. Kutilayotgan sof foyda normasi. Tobin koeffisenti. Investisiyalarga talab funksiyasi. Investisiyalar dinamikasini belgilovchi boshqa omillar. Akselerator modeli. To'liq investisiya funksiyasi. Investisiyalashga chegaraviy moyillik. Investisiyalarning beqarorligini belgilovchi omillar. O'zbekiston Respublikasi investisiya siyosatining o'ziga xos xususiyatlari.
M7	**Keynsning tovarlar va xizmatlar bozorida makroiktisodiy muvozanat modeli** Klassik makroiqtisodiy muvozanat nazariyasi tanqidi. Keynsning makroiqtisodiy muvozanat nazariyasi. Bozor mexanizmi tomonidan yalpi talab va yalpi taklif muvozanati ta'minlanishining doimiy emasligi. "Investisiya-jamg'arish" modeli. Investisiyalash va jamg'arish rejalarining turlicha ekanligi. "Daromadlar - xarajatlar" modeli – Keyns xochi. Haqiqiy va rejalashtirilgan xarajatlar. Modelni tuzishdagi asosiy shartlar. Sof eksport funksiyasi. Importga chegaraviy moyillik. Modelda makroiqtisodiy muvozanatga erishish mexanizmi. Tovar moddiy zahiralarining rejalashtirilmagan o'zgarishlari.Haqiqiy investisiyalar va rejalashtirilgan investisiyalar tengligi. Zahiralarning o'zgarishi. Avtonom xarajatlar dinamikasi va uning ta'sirida muvozanatli YaIM hajmining o'zgarishi. Multiplikator samarasi. Avtonom xarajatlarning multiplikasiyasi mexanizmi. Iste'molga chegaraviy moyillik va multiplikasiya samarasi. Multiplikator formulasi. Resession va inflyasion uzilish.
M8	**Pul bozorida muvozanat** Pul tushunchasi va funksiyalari. Pul agregatlari: M1, M2, M3, L, "kvazi pullar". Pulga talabga monetarcha yondoshuv. Fisher va Kembrij tenglamalari. Pulning aylanish tezligi. Baholar darajasi, real YaIM hajmi va pulga talab. Pulga bo'lgan real talab. "Pul mablag'larining real zahirasi". Pulga talabning keynscha nazariyasi - likvidlilikni afzal ko'rish nazariyasi. Bitimlar uchun, ehtiyotkorlik shartiga ko'ra va mulk sifatida pulga (spekulyativ) talab. Pulni saqlashning muqobil qiymati. Pulga spekulyativ talab va qimmatli qog'ozlar daromadliligi darajasi o'rtasidagi teskari bog'liqlik. Pulga talab funksiyasi. Pulga talab egri chizig'i grafigi. Fisher samarasi. Nominal foiz stavkasi va pulga talab. Pulga talabga portfelli yondoshuv. Aktivlar portfelining tarkibi, unda naqd pulning ulushi. Jamg'arilgan boylik hajmi va pulga talab. Pul taklifi. Naqd pullar va depozitlar. Tijorat banklari tomonidan "pul massasining yaratilishi". Kredit multiplikasiyasi. Depozitlarni majburiy zahiralash normasi. Majburiy va ortiqcha zahiralar. Bank multiplikatori. Pul taklifining qisqartirilgan modeli. Pullarning depozitlardan naqd pullarga oqib o'tishi, deponentlash koeffisenti. Pul bazasi. Pul multiplikatori. Pul

	taklifining kengaytirilgan modeli. Markaziy Bank tomonidan pul taklifini nazorat qilish va tartibga solish vositalari. Baholar darajasi qayd qilingan va daromadlarning belgilangan darajasi sharoitda pul bozorida qisqa muddati muvozanat. Foiz stavkasi va pul massasining muvozanatli darajalari o'zgarishiga daromadlar darajasi va pul taklifi o'zgarishining ta'siri. Pulning likvidliligi egri chizig'i (LM)- Xansen modeli. Keynscha pul siyosatining mohiyati. Likvidlilik tuzog'i. Likvidlilik tuzog'i sharoitida pul siyosatining samarasizligi. Pul bozorida uzoq muddatli muvozanat
M9	**Davlat byudjeti. Soliqlar** Davlat byudjetining mohiyati, tarkibi va funksiyalari. Daromadlarni qayta taqsimlash. Iqtisodiyotni davlat tomonidan tartibga solish va rag'batlantirish. Fan-texnika taraqqiyotini rag'batlantirish. Ijtimoiy siyosatni moliyaviy ta'minlash. Pul mablag'larining markazlashgan fondlarini tashkil etish va foydalalanilishi ustidan nazorat. Davlat byudjeti daromadi. Davlat nobyudjet jamg'armalari. Konsolidasiyalashgan byudjet. Soliqlar. Soliqlarning turlari, funksiyalari. Davlat byudjeti daromadlarining soliqlar turlari bo'yicha tarkibi. Soliq siyosati. Soliqqa tortish mezonlari. Adolatlilik. Samaradorlilik. To'lovga qodirlilik. Soliq yuki. Laffer egri chizig'i. Chegaraviy soliq stavkasi. Davlat byudjeti xarajatlari. Davlatning iqtisodiyotda ishtiroki darajasi. Vagner qonuni. Ne'matlarni iste'mol qilish jarayonidagi tashqi samaralar. Ijobiy va salbiy samaralar. Byudjet taqchilligi. O'zbekiston Respublikasi davlat byudjetining daromadlari va xarajatlari tarkibi.
M10	**Byudjet-soliq siyosati** Byudjet-soliq (fiskal) siyosati: mohiyati, maqsadlari, vositalari. Rag'batlantiruvchi va cheklovchi fiskal siyosat. Yopiq va ochiq iqtisodiyotda davlat xarajatlari multiplikatori. Soliq multiplikasiyasi mexanizmi. Soliq multiplikatori. Balanslashgan byudjet multiplikatori. Soliqlarni kamaytirilishi samarasi va davlat xarajatlarini oshirilishi samarasi. Diskret fiskal siyosat. Davlat byudjeti taqchilligi va profisiti. Nodiskret fiskal siyosat. Avtomatik barqarorlashtirgichlar. Progressiv soliq tizimi. Davlat transfertlari tizimi. Davriy taqchillik va davriy profisit. Davlat byudjetining tarkibiy taqchilligi. Tarkibiy profisit. Taqchillikni moliyalash uslullari. Taqchillikni monetlashtirish va Oliver-Tanzi samarasi. Davlat obligasiyalarini chiqarish va siqib chiqish samarasi. O'zbekiston Respublikasibyudjet-soliq siyosatining o'ziga xos xususiyatlari.
M11	**Bank tizimi, pul-kredit siyosati** Bank tizimining tarkibi. Markaziy bank va tijorat banklarining funksiyalari. Banklarning asosiy operasiyalari va bozor iqtisodiyotidagi roli. Pul-kredit siyosatining mohiyati, pirovard maqsadlari va oraliq mo'ljallar. Majburiy zahira normasi. Hisob stavkasi (qayta moliyalash stavkasi). Ochiq bozordagi operasiyalar. Qayta sotib olish to'g'risida kelishuv (REPO). Qat'iy va yumshoq pul kredit siyosati. Pul kredit siyosatining ta'sirini ishlab chiqarish hajmiga yetkazish mexanizmi. Yetkazish mexanizmidagi buzilishlarning sabablari va oqibatlari. YalMning o'sishi va pul-kredit

	siyosati. Pul-kredit siyosatining ko'zda tutilmagan salbiy samaralari. Pul-kredit va byudjet-soliq siyosatini muvofiqlashtirish muammolari, siqib chiqarish samarasi. O'zbekiston Respublikasida bank tizimi barqarorligini oshirish va pul-kredit siyosatini takomillashtirishning asosiy yo'nalishlari.
M12	**Iqtisodiy o'sishning umumiy tavsifi.Neokeynscha modellari va neoklassik modellari** Iqtisodiy o'sish tushunchasi, ahamiyati. Ishlab chiqarish imkoniyatlari egri chizig'i. Ishlab chiqarishning potensial hajmi dinamikasi. Iqtisodiy o'sishning o'lchanishi, real YalM va aholi jon boshiga to'g'ri keladigan real YalM dinamikasi. Ekstensiv va intensiv iqtisodiy o'sish. Ekstensiv o'sishning resurs, texnologik va ekologik cheklovlari. Iqtisodiy o'sishning taklif, talab va taqsimot omillari. Ishlab chiqarishning moddiy-ashyoviy omillari. Mehnat unumdorliginini oshiruvchi omillar. Iqtisodiy o'sish modellarining mohiyati va ahamiyati. Iqtisodiy o'sishnig neokeynscha modellarining o'ziga xos xususiyatlari, kapitalning chegaraviy unumdorligining doimiyligi, ishlab chiqarish omillarining substitut emasligi. Ye. Domar modeli. Talab va taklif muvozanati tenglamasi. R Xarrod modeli. Ishlab chiqarish va investisiya hajmlari o'rtasidagi bog'liqlik modeli. Noklassiklar tomonidan iqtisodiy o'sishning keynscha nazariyasi tanqidi. Robert Solou modeli, modelda yalpi taklif funksiyasi. Kobb-Duglasning ishlab chiqarish funksiyasi. Solou modelida texnik taraqqiyot va kapital bilan qurollanganlikning barqaror darajasi. Jamg'arish normasi va E. Felpsning "oltin qoida" si. Jamg'arish normasini o'zgartirish siyosati. Texnik taraqqiyotni rag'batlantirish. A.Lyuisning iqtisodiy o'sish modeli.
M13	**Xalqaro savdo nazariyasi** Xalqaro savdoning zarurligi va ko'rinishlari. Jahon iqtisodiyotida xalqaro savdo ko'lamlarining ortib borishi. A. Smitning mutlaq ustunlik nazariyasi. Mutlaq xarajatlardagi farq. Tashqi savdodan yutuq. D.Rikardoning nisbiy ustunlik nazariyasi. Turli tovarlarni ishlab chiqarish xarajatlari o'rtasidagi nisbat. Ishlab chiqarish xarajatlari va o'rin almashtirish xarajatlari doimiyligi shartlari. Ishlab chiqarish imkoniyatlari egri chiziqlari. To'liq ixtisoslashish. O'rin almashtirish xarajatlarining ortib borishi. Qisman ixtisoslashishdan maksimal manfaat ko'rish. Xeksher-Olin nazariyasi. Ishlab chiqarishning ortiqcha va taqchil omillari. Mamlakatda va tashqi davlatlarda omillar o'rtasidagi nisbat darajasi.
M14	**Tashqi savdo siyosati** Tashqi savdo siyosati: mohiyati va maqsadlari, usullari. Tarif va notarif usullari. Import tariflari. Tariflarning baholar darajasi, iste'molchilar va ishlab chiqaruvchilarga ta'siri. Davlat ko'rgan yutuq. Milliy farovonlikning sof yo'qotilishi. Ta'riflarni yoqlovchi hamda ularga qarshi fikrlar. Yangi paydo bo'lgan tarmoqlarni himoya qilish. Ichki bandlilik va davlat daromadlarining o'sishi. Dempingdan himoya. Resurslarni raqobatbardosh bo'lmagan sohalarga yo'naltirish. "Optimal tarif" Ishlab chiqaruvchilarga subsidiyalar. Tarifga nisbatan afzalliklari, kamchiliklari va qo'llash muammolari. Eksportga bojxona bojlari: qo'llashdan kutilgan maqsadlar,

	aholi turmush darajasi, ishlab chiqaruvchilar va davlat manfaatlariga ta'siri. Import lisenziyalarini taqsimlash uslublari.
M15	**To'lov balansi** To'lov balansi tushunchasi, makroiqtisodiy roli, tuzish tamoyillari. Iqtisodiy hudud. Rezident. Ikki bor yozuv. Kredit. Debet. Operasiyalar bahosi. Tashqi savdo balansi. Joriy operasiyalar balansi. Tovarlar eksporti va importi. Omildan olingan daromadlar. eksportga va importga o'xshash operasiyalar. Sof joriy transfertlar. Joriy operasiyalar balansi qoldig'i va uni makroiqtisodiy tartibga solish. Kapital xarakati va moliyaviy operasiyalar balansi. Sof xorijiy investisiyalar va kreditlar. Aktivlarni sotish va sotib olish. To'lov balansi tarkibiy qismlari o'rtasidagi aloqadorlik. Ichki va tashqi balans. To'lov balansi tahlili. To'lov balansi taqchilligi. To'lov balansini makroiqtisodiy tartibga solish. Markaziy Bankning rasmiy valyuta zahiralari bilan operasiyalari. To'lov balansi inqirozi va undan chiqish. Almashinuv kursining o'zgartirilishi.
M16	**Valyuta kursi. Ochiq iqtisodiyotda makroiqtisodiy siyosat** Valyuta bozori. Valyuta ayirboshlash zarurati. Chet el valyutasiga talab. Chet el valyutasini taklif etish. Chet el valyutasiga talab va uni taklif etishning kichik mamlakat modeli. Valyuta bozorida muvozanatning kichik mamlakat modeli. Valyuta kursi. To'g'ri, bilvosita va teskari kotirovka. Egiluvchan va qayd etilgan valyuta kursi. Valyutaning qadrsizlanishi va qimmatlashishi. Devalvasiya va revalvasiya. Nominal valyuta kursi. Real va real samarali valyuta kurslari. Xarid qobiliyati poriteti. Nominal va real valyuta kurslarining uzoq muddatli dinamikasi. Valyuta kursiga ta'sir etuvchi omillar: foiz stavkalarining o'zgartirilishi, ishlab chiqarishning real hajmlari, inflyasiya, xukumat siyosati, savdo balansi, joriy operasiyalar balansi. Muvozanatli valyuta kursi. Makroiqtisodiy siyosatning muvozanatli valyuta kursiga ta'siri. Ochiq iqtisodiyotda muvozanatli ishlab chiqarish hajmi. Ochiq iqtisodiyotda yalpi ishlab chiqarish hajmi. Ichki xarajatlar va savdo balansi. Sof eksport. Ichki xarajatlar va milliy ishlab chiqarish hajmi.Eksport va importning milliy iqtisodiyotga ta'siri. Eksport va import o'rtasidagi bog'liqlik. Sof eksport va muvozanatli ishlab chiqarish hajmi. Ochiq iqtisodiyot uchun Keyns xochi. Mandell-Flemingning ochiq iqtisodiyot modeli.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar: seminar (S)
Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi.

A1	Asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlar va ularni hisoblash.
A2	Bozor iqtisodiyotining davriy rivojlanishi. Ishsizlik.
A3	Inflyasiya va aksilinflyasiya siyosati.
A4	Yalpi talab-yalpi taklif modeli.
A5	Iste'mol, jamg'arish va investisiya funksiyalari.
A6	Keynsning tovarlar va xizmatlar bozorida makroiqtisodiy muvozanat modeli
A7	Pul bozorida muvozanat
A8	Davlat byudjeti. Soliqlar.
A9	Byudjet-soliq siyosati
A10	Bank tizimi. Pul-kredit siyosati.
A11	Iqtisodiy o'sishning umumiy tavsifi va neokeynscha modellari.
A12	Iqtisodiy o'sishning neoklassik modellari.
A13	Xalqaro savdo nazar
A14	Tashqi savdo siyosati.
A15	To'lov balansi
A16	Valyuta kursi
A17	Ochiq iqtisodiyotda makroiqtisodiy siyosat

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular /
"Makroiqtisodiyot" fani bo'yicha mustaqil ta'lim va ishlarning kalendar tematik rejasi

№	Mustaqil ta'lim mavzulari
1.	Makroiqtisodiy masalalar tahlili va ularning ijrosi.
2.	Keynsning tovarlar va xizmatlar bozoridagi makroiqtisodiy muvozanat modeli.
3.	Investisiya funksiyasi.
4.	Rasional kutish nazariyasi.
5.	Tovarlar va xizmatlar bozorida makroiqtisodiy muvozanat. Keyns xochi
6.	Bozor iqtisodiyotining davriy rivoilanishi
7.	Iqtisodiy tsikllar turlari
8.	Ishsizlikning kelib chiqish sabablari
9.	O'zbekistonda bank tizimi
10.	O'zbekiston Respublikasining investisiya siyosati.
11.	Davlat byudjeti. Soliqlar.
12.	O'zbekiston Respublikasining byudjet-soliq siyosati.
13.	O'zbekiston Respublikasining pul-kredit siyosati.
14.	Fiskal va monetar siyosatni muvofiqlashtirish muammolari
15.	Iqtisodiy o'sish turlari
16.	Iqtisodiy o'sishning R.Solou modeli.
17.	Iqtisodiy o'sishning zamonaviy neoklassik modellari.
18.	Xalqaro savdo nazariyasi.
19.	O'zbekiston Respublikasining tashqi savdo siyosati.
20.	To'lov balansi.
21.	Valyuta kursi.
22.	O'zbekiston Respublikasining valyuta siyosati.
23.	O'zbekiston Respublikasida davlatning ijtimoiy siyosati
24.	Ochiq iqtisodiyot sharoitida makroiqtisodiy siyosat.

25.	Mandell-Fleming modeli
26.	Xozirgi kunda O'zbekiston Davlatining narx siyosati va axoli sotsial ximoyalash masalalari.

"Makroiqtisodiyot" fani talabalarni nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalalar, iqtisodiy hodisa va jarayonlarga uslubiy yondashuv hamda ilmiy dunyoqarashini shakllantirish vazifalarini bajaradi. Keltirilgan mavzular bo'yicha talabalar olib borayotgan tatqiqotlar,milliy iqtisodiyotning dolzarb muammolariga qaratlib talabalr tomonidan amaliy ishlashni talab etib bu xol ularda iqtisodiyot amaliyotida amaliy ko'nikmalarni, to'g'ri iqtisodiy fikirlashni shakillanishiga sabab bo'ladi.Bu holat **mustaqil ta'limda** nazarda tutilgan mavzular doirasida talabalar ish olib borishadi.Fan bo'yicha mustaqil ta'limda talabalar yuqorida keltirilgan mavzulardan tashqari o'z xoxishlariga ko'ra boshqa mavzudagi muammolarni ochib berish imkoniyatiga ega.Fan bo'yicha tavsiya etilgan mavzularni har biri to'g'risida talabalar o'zlashtirish, bilim ko'nikmasiga ega bo'lish mexanizmi fanning sillabusida keltirilgan.

3.	**V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)** Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: • ochiq iqtisodiyotda makroiqtisodiy siyosatni amalga oshirish xususiyatlari iqtisodiy jarayonlarni tahlil qilishda makroiqtisodiy modellarni qo'llashni haqida ***tasavvur va bilimga ega bo'lishi;*** • ochiq iqtisodiyot sharoitida makroiqtisodiy jarayonlarning kechishi hamda makroiqtisodiy siyosatning o'ziga xos xususiyatlarini, milliy va jahon iqtisodiyoti darajasida bozor mexanizmi qanday amal qilishini izohlab berish ***ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.*** • Talaba iqtisodiy jarayonlarni tahlil qilish va xulosa chiqarish; iqtisodiy muammolarini hal etish uchun zarur bo'lgan ma'lumotlar to'plash va ulardan foydalanish ***malakasiga ega bo'lishi kerak.***
4.	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • elektron materiallar • keys-texnologiyalar • vizual, muammoli, mualliflik ma'ruzalari, ikki tomonlama tahlil, Insert, klaster, «Venna», sinkveyn va boshqalardan foydalanish
5.	**VII. Kreditni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat ishini topshirish

Asosiy adabiyotlar:

1. Axmedov D.Q., Ishmuxamedov A.E., Jumayev Q.X., Djumayev Z.A. Makroiqtisodiyot. O'quv qo'llanma. T.: «O'zbekiston yozuvchilar uyushmasining Adabiyot jamg'armasi nashriyoti», 2004
2. Djumayev Z.A. "Makroiqtisodiyot" fanidan O'quv-uslubiy majmua.- Toshkent: Iqtisodiyot.-2010 y.
3. Ishmuhamedov A.E., Djumayev Z.A, Jumayev Q. X. Makroiqtisodiyot: O'quv qo'llanma. T.: O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi Adabiyot jamg'armasi nashriyoti, 2005 y.

Qo'shimcha adabiyotlar:

4. Abel E., Bernake B. Makroekonomika. Uchebnik. 5-ye izd.-SPb.:Piter, 2009
5. Agapova T.A., Seregina S.F. Makroekonomika. Uchebnik. M.: «Delo i Servis», 2005.
6. Vechkanov G.S., Vechkanova G.R. Makroekonomika; Uchebnik dlya vuzov. SPb.: Piter, 2009.
7. Dornbush R. "Macroeconomics" - Boston. Mcgraw-Hill, 2001.
8. Kiselyova Ye.A. Makroekonomika: Kurs leksiy. M: Izd-vo Eksmo, 2007.
9. Menkyu N.G. Prinsipы makroekonomiki. Uchebnik. SPb.: Piter, 2009.
10. Samuelson, Pol E., Nordxaus, Vilyam D. Makroekonomika. Uchebnoye posobiye. M.: OOO «I.D. Vilyams», 2009.
11. Tarasevich L.S., Grebnikov P.I., Lusskiy A.I. Makroekonomika: Uchebnik. M.: Vыssheye obrazovaniye», 2006.

Axborot manbalari (saytlar):

1. http:// www.lex.uz
2. http://www.mineconomi.uz.
3. http://www.mf.uz
4. http://www.stat.uz
5. http://www. soliq.uz
6. http://www.cbu.uz
7. http://www.wordbank.org.

Fan dasturi Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Kengashining 2024 yil "24" avgustdagi 1 -son bayonnomasi bilan ma'qullangan.

	Fan/modul uchun mas'ullar: 1. A.M.Amirov – Sharof Rashidov nomidagi SamDU Inson resurslari va mahalla taraqqiyotini boshqarish instituti, "Tarmoqlar iqtisodiyoti" kafedrasi v.b dotsenti, PhD. 2. A.B.Mirzaxodjayev – Sharof Rashidov nomidagi SamDU Inson resurslari va mahalla taraqqiyotini boshqarish instituti, "Tarmoqlar iqtisodiyoti" kafedrasi katta o'qituvchi
	Taqrizchilar: 1. B.U.Bozorov – SamDU, "Inson resurslarini boshqarish" kafedrasi dotsenti, iqtisodiyot fanlari nomzodi 2. Sh.A.Sultonov - Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti.,i.f.n : (tashqi)

Universitetning 2024-yil 16- avgustdagi 301-ij buyrug'i asosida Fan dasturlari va mustaqil ta'lim topshiriqlarini ishlab chiqishga ma'sul ishchi guruhi:

Rais : **N.U.Arabov**

Kafedra mudiri: **A.N.Nizamov**

Institut direktori: **Sh.D. Djurakulov**

Sh. Rashidov nomidagi SamDU O'quv ishlari bo'yicha 1-prorektor: **A. S. Soleyev**

Sharof Rashidov nomidagi SamDU Inson resurslari va mahalla taraqqiyotini boshqarish instituti Tarmoqlar iqtisodiyoti kafedrasi dotsenti, mas'ullar A.M.Amirov va A.B. Mirzaxodjayevlar tomonlaridan tuzilgan "Makroiqtisodiyot" fan dasturiga

TAQRIZ

Ushbu fan dasturi o'quv rejaga mos ravishda tuzilgan bo'lib unda qaysi mavzularni auditoriyada va qaysi mavzularini mustaqil ta'lim shaklida o'tish batafsil yoritib berilgan. Ma'ruza va amaliy darslarda makroiqtisodiy ta'limotning kelib chiqish tarixi fannning predmeti va vazifalari o'rganish usullari batafsil o'rganib chiqish lozimligi ko'rsatilgan.

Talabalarga makroiqtisodiyotning mohiyati asoslari, makroiqtisodiyotning asosiy va mazmuni nazariy tushunchalari va kategoriyalarini, rejalashtirish, tahlil etish to'g'risida tegishli tasavvurga ega bo'lishlari lozim. O'qituvchining dars jarayonidagi asosiy vazifasi talabaning o'qish jarayonidagi o'zlashtirish qobiliyatini oshirish, talabada innovatsiyalarni ta'lim tizimiga keng jalb etish, zamonaviy axborot-kommunikatsiya tizimidan keng foydalanishni ham nazariy, ham amaliy tomonlarini, iqtisodiyot sub'ektlarning faoliyatini o'rganish usullari bo'yicha bilim, ko'nikma va malakalarini shakllantirishga amaliy yordam beradi.

"Makroiqtisodiyot" fanini o'rganishda qo'llaniladigan ilg'or ta'lim texnologiyalarni va metodlarini qo'llagan holda, o'quv jarayonlarini takomillashtirish nazarda tutilgan. Talabaning ushbu fanni mukammal o'rganib olish uchun qo'yilgan talablar ushbu dasturda o'z aksini topgan.

Fanni o'zlashtirish jarayonidagi zarur bo'lgan asosiy va qo'shimcha adabiyotlar ham keltirilgan.Ayrim mavzularni o'rganish jarayonida kafedra a'zolarining metodik, me'yoriy hujjatlari va qo'llanmalari foydalanish uchun tavsiya etilgan. SHu bilan birga, mamlakatimizda ishlab chiqarilgan ohirgi qonun- qoidalar, axborot manbalari (saytlar) tavsiya etilgan.

Xulosa qilib aytganda, "Makroiqtisodiyot" fanidan tuzilgan fan dasturi kafedrada muhokama qilingan ichki taqriz mavjud, fakultetning o'quv uslubiy kengashida muhokama qilinib o'quv jarayonida qo'llash uchun tavsiya etiladi.

SamISI dotsenti,i.f.n. **Sultonov Sh.A.**

IMZONI TASDIQLAYMAN
SamISI
KADRLAR BO'LIMI B'SHLIG'I

Sharof Rashidov nomidagi SamDU Inson resurslari va mahalla taraqqiyotini boshqarish instituti Tarmoqlar iqtisodiyoti kafedrasi dotsenti, mas'ullar A.M.Amirov va A.B. Mirzaxodjayevlar tomonlaridan tuzilgan "Makroiqtisodiyot" fan dasturiga

TAQRIZ

Iqtisodiyotning taraqqiyoti ko'p omillarga, jumladan sifatli va malakali kadrlar bilan ta'minlanishga bevosita bog'liq bo'lib hisoblanadi. Shu qonuniyatni hisobga olgan mamlakatimiz rahbariyati Prezidentimiz rahnomoligida kadrlar tayyorlash masalasiga alohida e'tibor berib kelmoqda. Hozirgi zamon talabiga mos keladigan yuqori bilimga ega bo'lgan sifatli va malakali kadrlar tayyorlash va talabalarga makroiqtisodiyotning mohiyati asoslari, makroiqtisodiyotning asosiy va mazmuni nazariy tushunchalari va kategoriyalarini, rejalashtirish, tahlil etish to'g'risida tegishli tasavvurga ega bo'lishlari lozim. O'qituvchining dars jarayonidagi asosiy vazifasi talabaning o'qish jarayonidagi o'zlashtirish qobiliyatini oshirish, talabada innovatsiyalarni ta'lim tizimiga keng jalb etish, zamonaviy axborot-kommunikatsiya tizimidan keng foydalanishni ham nazariy, ham amaliy tomonlarini, iqtisodiyot sub'ektlarning faoliyatini o'rganish usullari bo'yicha bilim, ko'nikma va malakalarini shakllantirishga amaliy yordam beradi.

"Makroiqtisodiyot" fanini o'rganishda qo'llaniladigan ilg'or ta'lim texnologiyalarni va metodlarini qo'llagan holda, o'quv jarayonlarini takomillashtirish nazarda tutilgan. Talabaning ushbu fanni mukammal o'rganib olish uchun qo'yilgan talablar ushbu dasturda o'z aksini topgan.

"Makroiqtisodiyot fan dasturi o'quv rejaga mos ravishda tuzilgan bo'lib unda qaysi mavzularni auditoriyada va qaysi mavzularini mustaqil ta'lim shaklida o'tish batafsil yoritib berilgan. Ma'ruza va amaliy darslarda makroiqtisodiy ta'limotning kelib chiqish tarixi fannning predmeti va vazifalari o'rganish usullari batafsil o'rganib chiqish lozimligi ko'rsatilgan.

Xulosa qilib aytganda, "Makroiqtisodiyot" fanidan tuzilgan fan dasturi kafedrada muhokama qilingan, fakultetning o'quv uslubiy kengashida muhokama qilinib o'quv jarayonida qo'llash uchun tavsiya etiladi.

SamDU "Inson resurslarini boshqarish"
kafedrasi dotsenti,i.f.n. **Bozorov B.U.**